

We kunnen maar aan een op drie vragen voldoen', zegt Chris Degheldere, coördinator van de overkoepelende vereniging Pleegzorg Vlaanderen. 'Uit een steekproef bij onze diensten blijkt dat twee derde van de vragen naar pleegouders níet kunnen worden beantwoord. Wat gebeurt er met die kinderen? Sommigen blijven dan langer in tehuizen zitten. De meesten bij hun eigen ouders in problemen. Een kind kan zo een jaar tot twee jaar op een oplossing moeten wachten. We komen duizend tot tweeduizend pleeggezinnen te kort. In sommige provincies zijn er ellenlange wachtlijsten. De pleegzorg is booming business. Maar we kunnen het groeiritme gewoon niet meer volgen en dat zorgt soms voor problemen.'

De pleegzorg is de snelst groeiende tak in de welzijnssector. In Vlaanderen telt men nu 6000 'cliënten', en dat is bijna een verdubbeling sinds de jaren negentig. In België worden er ongeveer 10.000

Warm nest gezocht (m/v)

Op een congres eind deze week trekt de sector van de pleegzorg aan de alarmbel: lange wachtlijsten, volle tehuizen, duizenden pleegouders te kort. Nooit waren er meer pleegkinderen dan nu. Maar bij langdurige pleegzorg loopt het in bijna de helft van de gevallen mis. **DOOR CHRIS DE STOOP**

mensen door pleeggezinnen verzorgd. Dat gaat voor 20 procent over volwassenen – meestal mensen met een handicap of met een psychiatrische problematiek. Maar het is vooral in de jeugdbijstand dat de groei spectaculair is. De kinderen worden ofwel door de jeugdrechtsbank geplaatst (gedwongen) of door de comités voor bijzondere jeugdzorg (vrijwillig, met toestemming van de ouders). Vooral die eerste, gedwongen groep is erg toegenomen. Toch gaat het in de pleegzorg maar voor

een kleine minderheid om delinquente jongeren. Chris Degheldere: 'De meesten zijn kinderen in een problematische opvoedingssituatie, en dat kan te maken hebben met extreme armoede, psychiatrische problemen, drugsverslaving, en noem maar op. Er is een heel gamma van oorzaken die maken dat steeds meer kinderen tijdelijk of voor altijd uit hun eigen gezin moeten worden weggehaald.' De grootste stijging blijkt er te zijn voor jonge kinderen en voor korte plaatsingen, minder dan een

PLEEGKINDEREN
'Het aantal breakdowns in de pleegzorg is onaanvaardbaar hoog.'

HOLLANDE HOOGTE

jaar. Om praktische redenen duurt het soms erg lang om voor kleine kindjes een gastgezin te vinden. 'En juist die kleintjes kunnen in instellingen aantoonbare hersenschade oplopen door hechtingsproblemen.'

De breakdown

Op donderdag 16 en vrijdag 17 september vindt in Leuven, in aanwezigheid van prinses Mathilde, een groot congres over pleegzorg plaats. Er was gerekend op 300 deelnemers, maar het wordt een overrompeling. Na 600 inschrijvingen moest de deelnemerslijst worden afgesloten. Dat toont al dat de problematiek erg leeft en om aandacht schreeuwt. Een van de sprekers op het congres is Frank Van Holen (diensthoofd Opvang vzw), die in een recent onderzoek tot de opmerkelijke conclusie kwam dat 44 procent van de langdurige plaatsingen in een pleeggezin voortijdig negatief moet worden afgebroken in Vlaanderen. Omdat het niet werkt voor de kinderen of omdat de pleegouders afhaken.

Dat is een enorm uitvalspercentage: in bijna de helft van de langdurige pleegzorgsituaties loopt het mis?

Frank Van Holen: Ja, 44 procent eindigt met een zogenaamde breakdown. Ik vind dat onaanvaardbaar hoog. Een daling is absoluut noodzakelijk, of anders zal dit fenomeen schade toebrengen aan de pleegzorg als hulpverleningsvorm. Breakdowns zijn traumatisch zowel voor het pleegkind als voor de pleegouders. Ze kunnen de ontwikkeling van het kind negatief beïnvloeden. Wij zien twee belangrijke factoren: er zijn steeds meer pleegkinderen met gedragsproblemen, en die hebben een grotere kans op een negatieve afloop. Hetzelfde geldt voor oudere pleegkinderen. Misschien wordt ernstig probleemgedrag toch beter opgevangen door de instellingen. Maar daar is er een schrijnend tekort aan aanbod. Een grondige diagnose en een intensieve begeleiding zijn in elk geval nodig. En ook een strengere selectie van de pleegouders.

Deze zomer was er in de pers heel wat te doen over de kinderlokker van Blankenberge, die eerder al een 13-jarig pleegdochtertje verkracht had. Naar verluidt was het meisje aan hem toegewezen ondanks zijn vroegere veroordelingen?

Van Holen: (zucht) Ik heb dat ook gelezen, en dat is natuurlijk verschrikkelijk. Het is de ergste nachtmerrie van elke dienst voor pleegzorg. In principe kan het niet, omdat er altijd een attest van goed gedrag en zeden geëist moet worden. Maar zal een strenge selectie alle pedofielen eruit houden? Waarschijnlijk niet. Er zijn nog dergelijke gevallen geweest. Maar het zijn absolute uitzonderingen.'

De ouderlijke macht

De selectie gebeurt nu meestal via een lange reeks bijeenkomsten en huisbezoeken. Met de nood aan extra pleeggezinnen is een strengere screening niet altijd vanzelfsprekend. Veel pleegouders hebben nu al het gevoel dat ze alleen maar plichten hebben en geen rechten. Ze hebben niet eens een statuut. Sommigen klagen dat ze geen recht hebben op ouderschapsverlof; anderen dat de pleegzorg officieel stopt op 18 jaar en ze daarna op bijna niets terugvallen. Chris Degheldere: 'Wij vragen al een tijdje om een statuut voor pleegouders. Nu zijn er veel kleine en grote problemen. Je kunt jaren voor een pleegkind zorgen, maar je mag het niet eens naar het buitenland meenemen zonder toestemming van de eigen ouders! Vroeger kon je sneller uit de ouderlijke macht ontzet worden, maar dat gebeurt nu bijna nooit meer. Je moet al bijna een moord gepleegd hebben voor je de ouderlijke macht verliest. De pleeg-

ouders hebben vaak bijna niets te zeggen.'

Er worden nu al meer kinderen in pleeggezinnen geplaatst dan in tehuizen. De overheid stimuleert de pleegzorg dan ook erg. Vorig jaar stond in het Vlaamse regeerakkoord dat pleegzorg altijd de eerste keuze moet zijn voor de plaatsing van kinderen onder zes jaar. Een nobel principe, maar in de nu al overbevraagde sector bijna niet uitvoerbaar. Blijkbaar spelen ook kostenbesparende motieven mee: een pleeggezin kost maar 25 procent van wat de opvang in een instelling kost. De pleegouders krijgen alleen een onkostenvergoeding van 15 tot 20 euro per dag. Chris Degheldere: 'Wij pleiten nu toch voor een soort looncompensatie. Als iemand halftime moet gaan werken om voor pleegkinderen te zorgen, moet hij daarvoor vergoed worden.'

Onder meer om financiële redenen blijken de meeste pleegouders nu veertigers en vijftigers te zijn. Jonge gezinnen worden moeilijk bereikt. De meerderheid van de pleegouders is vrouw – ook veel alleenstaanden. Toch zijn ook al heel wat mannen betrokken bij pleegzorg. Elk jaar moet er campagne gevoerd worden om het bestand nog te vergroten. Omdat er nu naar gestreefd wordt om een kind zo weinig mogelijk uit zijn omgeving weg te rukken, wordt er eerst in de familie of het netwerk rond het kind gezocht – en dat levert nu al de grootste groep van pleeggezinnen op. Chris Degheldere: 'Pas daarna kijken we naar de *bestandsouders*, die geen band met het kind hebben. Maar dan begint een soms moeilijke proces van *matching*, want niet elk kind past in elk gezin. Voor een ideale *matching* zou je voor ieder kind eigenlijk uit drie pleeggezinnen moeten kunnen kiezen.'

Als de explosieve groei tot mogelijke problemen en risico's kan leiden, is het dan niet beter die groei een tijdje af te remmen?

Chris Degheldere: (lacht) Ja, pleeggezinnen kunnen wel véél aan, maar niet alles! Maar wij zijn nu eenmaal een sector zonder limieten, in tegenstelling tot de tehuizen die een maximumcapaciteit hebben. Daarom wil ons congres die vraag op tafel leggen: welke toekomst willen we voor de pleegzorg? Ik denk zelf dat het de pan uit zal blijven rijzen. We kunnen op termijn misschien wel van 10.000 naar 20.000 cliënten evolueren. Er wordt nu ook al met andere doelgroepen geëxperimenteerd, zoals bejaarden. Ik ben ervan overtuigd dat er nog een hele zone braak ligt tussen de familiale mantelzorg en de professionele zorg. Maar dan moet de overheid daar de wettelijke en financiële middelen voor voorzien.